

מסורת הש"ס

(א) [גדרים ז:י]. (ב) כמות ק: [קמן פה, א] (דף יז,י). (ד) [ויקרא כז, ט] [קמן פה,י]. (ו) [דברים כה, ו] (י ע' מו"ט, ט) פ"א רמין קמי יבם,

»

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי אירא כי'. אנשא דרישא קאי ומיתא אלמנה נמחק: (ב) תוס' ד"ה ר"א וכו' דאין מנמא בגדים וכן בהדיא לא קדושין: (ג) ד"ה והא כוליה וכו' עשה דקדושים. י"ב חממה לי דהרי גם ככ"ג איכא עשה וז דקדושים דלעיל דף כ' וז"ל שפיר משקה מתחלה דאם היה זה עשה אי"כ גם בקידש היה ל"ת ועשה ופרך זה בדרך ממז"י אלא ביחל דהי נקרא איסור מזה דלעיל דף כ' דחור ממה שאמר דהוא איסור קדושה ולכאורה יש ליבש דרוקא גבי אלמנה לכ"ג חור הבגד דלינו בזה עשה דקדושים אבל גבי חללה לכתן הדיוט דזה הפסוק קדושים יחיו לאלהים כתיב שם אכן ספק דהוא עשה וחסה שיעון ויהא דוח אינו דהא להדיא אי' בקדושין דף ע"ח כשלא נגמר ביאתו נעשית לכ"ג מיד חללה בהנראה ע"פ דהיא מנסה מפורשת בבבא על יבמתו דאלמנה לכ"ג נעשי' חללה מיד ממילא בגמר ביאה איכא עשה דקדושים יחיו שכתוב גבי חללה ואך אפשר ל"כיים אלמנה הא פ"א לגמור ביאתה הא עובר בעשה דקדושים:

»

מוסף רש"י

לא קדושין בתמורה. שאם הן חולין והניקין בבגתם קדשים אינם נתפסקין, ואפילו תמורה שחלה על צעלי מומין קטועין אינה חלה עליהן, וכל שכן אם הקדישם ממש אינן קדושין (תמורה יא.) אע"פ שהתמורה חלה קדשת הגוף על צעל מום קטוע, אינה חלה על אלו, וכל שכן שאין קדשת הגוף חלה עליהן בהקדש הפה אלף קדשות דמים כעוים ואנשים ואינן לחיובין מום לפדות (שם טז,י). ולא מקדשין בעושה תמורה. אין מקדישין אחר לעשות תמורה, אם אין קדושין והמיר בגמת חולין כהן (תמורה יב.) שאם הם קדושין אין עושין תמורה, והיכי דמי שגון עגמן קדושין, הן אין נתפסקין בקדושה, כגון שהיו ולדות קדשים דקדש' אגב אמן (בבברות כז,ב).

הדרן עלך הערל

אלמנה לב"ג. יש לה תוכה מפני שהיא פסולה וולדה פסול על ידי נשואין, לפיכך אינה מרגילותו אלא הוא מרגילה ומשלה לישאל לו לפיכך קנסו אותו למן תוכה (כתובות ט,י).

הערל

נלאים. פסול להקדשה דכתיב (ויקרא כג) שור או כבש פרט לכלאים כי יולד פרט ליוצא דופן. והני חמשה יליף ר' אליעזר מקראי בתמורה צפ"י ש בקרבנותי דלא חילל קדושה עליהן ואע"ג דשאר פסולי הקדשה כגון רוצע ונרצע מוקצה ועגדד ואמנן ומחיר חיללא עליהו קדושת הגוף וזריכין מום קצוע ליפדות עליו

ולאחר פדיון אסורין בגיזה ועבודה הני לא חיילי עלייהו אלא קדושת דמים כדיקלא צעלמא ונפדין בלא מום ומותרין בגיזה ועבודה לאחר פדיונן: לא קדושין בטמורה. לא מיבעיא תחלת הקדש דלא קדשי דאפי' צעל מום שקדם מומו להקדשו לא נחמא ליה קדושת הגוף כדאמר בצכורות צפ"ג (דף יז.) אלא אפילו אם המיר קודש כהן הני לא מקדשי דאילו צעל מום חיילא עליה קדושת הגוף ליאסר בגיזה ועבודה אף משיפדה דכתיב (ויקרא טו) טוב צרע אם המר ימירנו אפילו הכי אהני לא חיילא. ואין מקדיש לעשות תמורה אם הם קדושים והמיר חולין בזה אינן עושין תמורה. והתם מותרצין במסכת תמורה^(א) וכי מאחר שאין קדושין היאך מקדישין אי אמת מוצא אלא במקדיש בזהם וחא"כ נטרפה במקדיש ולד ויאל דרך דופן אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס שנפסלו משעת יצירתם אי אמת מוצא שיקדיש אלא בזולות קדשים שהיתה אמנן קדושה ומה והטרפה תקצר: **של צים צוקיא**. בקיאים ותרפים ואינן מניחין תרגול נכחי ציניהן

הדרן עלך הערל

יש מותרות. כהן הדיוט שנשא אם האלמנה. ה"ה לצמולה דכשמת נעשית אלמנה ואסורה לכ"ג אחיו.

ובגמרא פריך לימני תמולה: **אח כשר**. כהן אסור לייבמה שנתחללה בציות חלל כדילפינן מוצת כהן כי תהיה נלאים זרי' צפ" אלמנה (לעיל סח.) וחלל מותר בכשרה: **שקידש**. אבל נשא נתחללה בציותו ואסורה ליבמה הדיוט: **שנייה לצעל ולא שנייה ליבם**. אם אמו של צעל ולא של יבם כגון שהיה אחיו מן האב ולא מן האם: **ולא פירות**. אין משלם לה פירות נכסי מלוג שאכל משלה. ואף על גב דקי"ל בכמוצות (דף מז:) תקנו פרקונה תחת פירות נכסי מלוג שהוא אוכל כדתנן (שם דף נא.) לא כתב לה דאם תשתצאי אפרקינך מייד לפדותה שהוא תנאי ב"ד חו אין מייד

לפדותה דלא קרינן ציה ואותצדיק לאנתו אפי' הכי לא ישלם לה פירות שאכל משלה דמפרש בגמ' (קמן דף פט.) תנאי תמוצה דמי וכי היכי דקנסוה רבנן דלא גביא מיניה כמוצת נכסי לאן צרול שהכניסה לו משלה בתורת כמוצת קנסוה נמי דלא תגבה מיניה פירות שאכל בתנאי תמוצה של פירקונה שהוא תנאי ב"ד שאין תמוצ בטטר כמוצת: **ולא מזונות**. לא מיבעיא היכא דיתבה תומיה דלא כייפינן ליה לזונה דהא בעמוד והוצא קאי אלא אפילו אם הלך למדינת הים ולותה ואכלה לא משלם. וא"ת ה"ה לכשרה דהא קי"ל (בכמוצות דף קט.) כמ"ד הניח מעותיו על קרן הנצי לאו מילתא היא ולא דמי התם קמני (שם דף קו:) מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס אשתו שלא הלוח לה כלום אלא בשציל בעלה פרנסה דהתם ממאן תצטע היא לא לותה הוא לא בקש הימנו הלכך מנזיה הוא דעבד אבל היכא דהלוח לה בתורת הלואה הוא תוצעה והיא תוצעת את בעלה ומשלם כדאמר לקמן בגמרא ושמה תתאלמן או מתגרש ותשלם משלה דתנן (ב"ק דף פו.) נתגרשה האשה נשתמחר העבד חייבין לשלם: **ולא צנאום**. אם עדיין יש לה צנאום ושחקים מן בגדים שהכניסה לו אינה נוטלתן כשיוצאה דקנסוה רבנן: **אלמנה לב"ג כו'**. מפרש בגמרא^(א) טעמא: **גב' מאי איריא דמי נשא**. אנשא ^(ב) אלמנה קאי: **ליסני קידש**. דהא נמי מותרת לצעלה ואסורה ליבמה: **רדוב ליש עשה**. תמולה מעמיו יקח (ויקרא כה) ולא צעולה ולא תעשה אלמנה לא יקח (שם) ואין עשה דיצום דוחה את לא תעשה ועשה אבל קידש הדיוט צמולה אלמנה מן האירוסין ומת גס הוא צאירוסין מייבם לה כ"ג דלמיא עשה ודמי לא תעשה דאלמנה: **והא כוליה פירקין**. עשה דיצום ולא תעשה דאיסור הוא דרמו אהדדי ולא אחי עשה דיצום ודמי ללאו דאיסור כגון ממורת לישראל או ממור לישראלית וכן חללה לכהן ומ"ט דהא נפקא לן בפ"ב (לעיל כ.) מועלתה יבמתו השערה^(ג): **אצל קידש שריא ליש**. ליבם הדיוט: **ואדמיני**. נשא משום סיפא דמתני' ניתני קידש משום מליעתא דקמני כ"ג שקידש דלא מזי למיתני נשא: ה"ג **אלא משום צם צוקאפא**. הא דמני נשא צרישא דפרקין משום צת צוקאפא כלומר שהנויה צודה חלל שנשא כשרה כו': **ליסני צמולה**. וכשמת נעשית אלמנה: **נישואין**

הערל פרק שמיני יבמות

פר.

לא קדושין בו'. והא דלא חשיב נרצע ומוקצה ואמנן ומחיר משום דהנשו קדושין ומקדישין כדמוכח בתוספתא (דתמורה פ"ד): **רבי איעזר גר'** » במשנתינו. וכן צהיהא דאין מטמא בגדים ^(א) והיהא דלא קדושין ולא מקדישין בצכורות (דף מז.) ובתמורה (דף יא.):

הדרן עלך הערל

יש מותרות. פי' הר"ר יהודה צרי י"ט דכן דרך התנא לאחר שפי' הלכות המסכתא מחר ושונה אותם בלשון קצר כדי שיהיו מסודרים בידך ושמורים צפה וצלצ ועוד אמר ר"י דנקטיניהו לכולהו משום צבא דאסורות לצעליהן ומותרות ליבמיהן דלע"ג דמכח צעל ^(א) (דמית קמייבם) לא אסרי לה איבם אע"ג דאסורות לצעליהן: **מאי איריא דתני נשא בו'**. בשאר מקומות אין דרך הש"ס לדקדק צוה דצפרק ד' אחין (לעיל כו.)

שונה בכמה מקומות נשואין שתי אחיות והכא דייק משום דצמליעתא קידש קמני: **והא כוליה פירקין לא תעשה הוא**. פי' בקונטרס כגון ממורת לישראל וחללה לכהן ואין נראה דבחללה נמי איכא ^(א) עשה דקדושים יהיו אלא איסור ממורות קאי שנוצר בכמה צבות: **ולא אתי עשה ודחי לא תעשה**. אף על גב דלאו דאלמנה אינו שזה בכל וגרע טפי מ"מ מייתי ראייה כיון דגוריקנן ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה בלאו השוה בכל ה"ה דגוריקנן אפי' שאינו שזה בכל: **וכי**

שנשא ממורת ויש לו אח ממור ממור שנשא בת ישראל ויש לו אח ישראל מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן ואלו אסורות לאלו ולא לו כהן גדול שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר ישראל שנשא ממורת ויש לו אח ממור ממור שנשא בת ישראל ויש לו אח ממור אסורות לאלו ולא לו ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן שניות מד"ם שנייה לבעל ולא שנייה ליבם ^א לבעל ומותרת ליבם שנייה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל שנייה לזה ולזה אסורה לזה ולזה ^ב אין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות והולד כשר יוכופין אותו להוציא ^גהאלמנה לב"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממורת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממור יש להן כתובה: **גב' מאי איריא דתני נשא ליתני קידש וכ"ת** טעמא דנשא דהוה ליה עשה ולא תעשה אבל קידש אתי עשה ודוחה לא תעשה והא כולא פירקין עשה ולא תעשה הוא ולא אתי עשה ודחי לא תעשה משום דקבעי למיתני סיפא כ"ג שנשא את האלמנה דוקא נשא דשווייה חללה אבל קידש שריא ליה תנא נמי רישא נשא וארתני משום סיפא ליתני משום מציעתא כ"ג שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט אלא משום בת בוקתא דקבעי למיתני חלל שנשא כשרה טעמא דנשא דשווייה חללה אבל קידש שריא ליה משום הכי קתני נשא ומאי איריא דקתני אלמנה ליתני בתולה וכי

דמי תנאי תמוצה כגמ' (קמן דף פט.) תנאי תמוצה ככמוצה דמי ובי היכי דקנסוה רבנן דלא גביא מיניה כמוצת נכסי לאן צרול שהכניסה לו משלה בתורת כמוצת קנסוה נמי דלא תגבה מיניה פירות שאכל בתנאי תמוצה של פירקונה שהוא תנאי ב"ד שאין תמוצ בטטר כמוצת: **ולא מזונות**. לא מיבעיא היכא דיתבה תומיה דלא כייפינן ליה לזונה דהא בעמוד והוצא קאי אלא אפילו אם הלך למדינת הים ולותה ואכלה לא משלם. וא"ת ה"ה לכשרה דהא קי"ל (בכמוצות דף קט.) כמ"ד הניח מעותיו על קרן הנצי לאו מילתא היא ולא דמי התם קמני (שם דף קו:) מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס אשתו שלא הלוח לה כלום אלא בשציל בעלה פרנסה דהתם ממאן תצטע היא לא לותה הוא לא בקש הימנו הלכך מנזיה הוא דעבד אבל היכא דהלוח לה בתורת הלואה הוא תוצעה והיא תוצעת את בעלה ומשלם כדאמר לקמן בגמרא ושמה תתאלמן או מתגרש ותשלם משלה דתנן (ב"ק דף פו.) נתגרשה האשה נשתמחר העבד חייבין לשלם: **ולא צנאום**. אם עדיין יש לה צנאום ושחקים מן בגדים שהכניסה לו אינה נוטלתן כשיוצאה דקנסוה רבנן: **אלמנה לב"ג כו'**. מפרש בגמרא^(א) טעמא: **גב' מאי איריא דמי נשא**. אנשא ^(ב) אלמנה קאי: **ליסני קידש**. דהא נמי מותרת לצעלה ואסורה ליבמה: **רדוב ליש עשה**. תמולה מעמיו יקח (ויקרא כה) ולא צעולה ולא תעשה אלמנה לא יקח (שם) ואין עשה דיצום דוחה את לא תעשה ועשה אבל קידש הדיוט צמולה אלמנה מן האירוסין מייבם לה כ"ג דלמיא עשה ודמי לא תעשה דאלמנה: **והא כוליה פירקין**. עשה דיצום ולא תעשה דאיסור הוא דרמו אהדדי ולא אחי עשה דיצום ודמי ללאו דאיסור כגון ממורת לישראל או ממור לישראלית וכן חללה לכהן ומ"ט דהא נפקא לן בפ"ב (לעיל כ.) מועלתה יבמתו השערה^(ג): **אצל קידש שריא ליש**. ליבם הדיוט: **ואדמיני**. נשא משום סיפא דמתני' ניתני קידש משום מליעתא דקמני כ"ג שקידש דלא מזי למיתני נשא: ה"ג **אלא משום צם צוקאפא**. הא דמני נשא צרישא דפרקין משום צת צוקאפא כלומר שהנויה צודה חלל שנשא כשרה כו': **ליסני צמולה**. וכשמת נעשית אלמנה: **נישואין**

כתובה הי"מ כשאין רוצה לקיימה אחרי שידע שזנתה אבל זה שידע שזנתה וקיימה א"י כשהחזירה אחר שגירשה יש לה כתובה אליבא דר' ואליבא דרשב"א לית לה כתובה מפני שהיא מרגילתו דהא לא פסיל לה דהא לתרומה ולכתובה הא אפסלה לה בזנות והולכת כו':

עין משפט ונר מצוה

קמב א מיי פ"א מהל'

תמורה הלכה ח':

א ב מיי פ"ו מהלכות יבום הלכה יג סמג עשין לא נצ טוש"ע אה"ע סימן קעז סעיף ג:

ב ג מיי פכ"ד מהלכות אשות הלכה ז סמג עשין מה טוש"ע שם סי' קעז סעיף ד:

ג ד מיי שם סמג עשין שם טוש"ע שם סי' קנד סעיף כ:

ד ה מיי שם הלכה ד סמג שם טוש"ע שם סי' קטו סעי' א ועי' בכ"מ:

»

תוספות ישנים

לא קדושין בתמורה. לא מיבעיא תחלת הקדש דלא קדשה אלא אפי' סוף הקדש כגון תמורה לא מתפסק בקדושת תמורה ואע"י דבעלי מומין נתפסקין בתמורה דכתיב (ויקרא כ' י) טוב צרע או רע צטור דקי"ל צעלי מומין בתמיומן (תמורה ט.) מ"מ ^(א) איכא התם קרא צמי חלה חלה עלייהו קדושה כלל: ולא מקדישין והתם קאמר (תמורה יז.) וכי מאחר שאין קדושין היאך מקדישין ומשני טריפה דמקדיש בזהם ואח"כ נטרפה הקדיש ולד ויאל דרך דופן וטומטום ואנדרוגינוס משכתת לה בזולות קדשים וכמ"ד ולדות קדשים תנעי אמן קין הספול קדושים דכרשית דולדות קדשים תנעי אמן הם קדושים כנ"ל:

(א) אולי צ"ל מ"מ התם איכא קרא אבל כהני לא חלה וכו'.

»

תוס' חד מקמאי

כתב הרב אלפס דאלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כשלא הכיר בה אין לה כתובה אבל ויתופת יש לה ומוסיק דתוס' גמי אין לה דכי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא דלמישקל ולמפק לא אקני לה. ויש לתת טעם לדברי הרב מהא דארמינן בפרק אצ"פ הל' כ"י אליעזר בן עזריה שלא כתב לה [אלא] על מנת לכנסה ומבעיא לן התם חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה. אלמא תוס' משום חיבת ביאה או משום חיבת חופה הראויה לביאה כתב אקני לה אבל כתובה משום תקנה היא באלמנה לכ"ג לא תקינו ואיהו נמי לא כתב לה כתובה אלא אדעתא דתקנתא דתקינו רבנן כתובה אדעתא דנשואי היתר ולא אדעתא דנשואי איסור כיון דקי"ל (לקמן פ"ה ע"ב) הלכה כה' מחבירו הלכך טעמא דאלמנה לכ"ג ינש לה כתובה^(א) משום דרביי תורה אינם צריכום חזוק. שי"מ דה"ה לממורת גתניתה לישראל ומחזיר גרושתו משנשאת וספק טוטה וסוטה ודאית כולן יש להן כתובה כשהכיר בה ואע"ג דקי"ל דאשה שזנתה תחת בעלה אין לה דהא